

SZILÁGYI ALADÁR

Behúz, megnyer és kíváncsivá tesz

Németh László színházi plakátjairól

Művészet

Amikor lapunk művészeti tervezője, Ujvárossy László átvilágyozta Németh László húsz színházi plakátját, azzal a meghagyással, hogy megírandó elemzésem alanya – akár a Várad folyóirat előző számának képzőművésze –, ez a fiatal grafikus is a Partiumi Keresztény Egyetem „padjaiból nőtt ki”, sebtében végigpörgettem a lapunkba szánt húsz munkáját. Mielőtt elmélyültebben kezdtém volna szemlélni őket, máris örömeim támadt. Jóérzésem forrása annak a ténynek a megállapítása volt, hogy lám, a PKE istállójából szabadult növendékcsikók egyre-másra bizonyítják, hogy viszonylag hamarvást megtalálják a maguk útját, önállóságra kapva újabb és újabb egyéniségek jelennek meg a népes művészmezőben.

Kissé lehiggadva, dilemmába estem, hogyan is kezeljem ezeket a plakátokat: az artistikum bizonyos szintje fölött önálló műalkotásokként, avagy csupán az általuk beharangozott előadások tartozékaként? Előrebocsátom, hogy a kínálat zöme, mely a Szigligeti Színház számára készült, összességében tekintve nagymértékben járult hozzá a társulat arculatának megújulásához. Érdekes volna utánajárni: hogyan születnek ezek az arculati elemként is fontos grafikák, mennyire a „megrendelő” elvárásai szerint, s a már kész plakátoknak valamelyes visszahatásuk egy-egy színpadi produkció szellemiségére, hiszen már túljutottunk azon az elváráson, hogy a plakát csupán egyféle illusztrációként szolgálja az előadást.

Nos, az iménti dilemmámra visszatérve, inkább hajlok arra a megállapításra, hogy a színházi plakátot – ezen az önálló grafikai műfajon belül – önálló, az előadástól kvázi független műalkotásként kezeljem. Jó, jó, rajta van a színmű címe, meg a produkcióval kapcsolatos többi információ, de én, a kívülről, tájékozatlan plakátfogyasztó, talán nem olvastam a darabot, (még) nem láttam az előadást, ezért akármilyen, a plakáton látható rafinált szimbólum, képi metafora, mely a színpadi produkció üzenetét sugallja, urambocsá! illusztrálja, (még) tárgyaltan,

Parti Nagy Lajos: Mauzóleum
rendező Szabó K István, 2010

NÉMETH LÁSZLÓ (1982, Sepsiszentgyörgy) grafikus. A nagyváradi Partiumi Keresztény Egyetemen szerzett diplomát, jelenleg a temesvári egyetem doktorandusza. Bejutott több nemzetközi plakátbiennálé és -triennálé élmezőnyébe. A nagyváradi Szigligeti Színház arculatfelelőse.

értelem nélküli számomra. Persze, változhat a helyzet, ha már volt szerencsém az előadást láthatni, akkor jó esetben megtalálhatom a produkció és a fontos arculati elem közötti oda-visz-

SZILÁGYI ALADÁR közíró, szerkesztő (1943, Pankota). Kolozsvárott tanult filozófiát. Publicista, a Kelet-Nyugat egyik alapítója, később főszerkesztője. Elbeszélései, kritikái, tanulmányai különböző hazai és magyarországi lapokban jelentek meg. Az Erport. ro főmunkatársa, a Várad szerkesztője.

34

Nagyváradi Állami Színház Szigligeti Társulat Teatrul de Stat Oradea Trupa Szigligeti
2009-2010

PARTI NAGY LAJOS
MAUZÓLEUM

Szereplők:
KARDOS M. RÓBERT, HERMAN FERENC, DOBOS IMRE, PÁL HUNOR, ifj. KOVÁCS LEVENTE, TÓTH TÜNDE, HAJDU GÉZA, DIMÉNY LEVENTE
KISS CSABA, FIRTOS EDIT, JANKOVICS ANNA m.v., CSÍKY IBOLYA

Rendező:
SZABÓ K. ISTVÁN m.v.

Díszlet- és jelmeztervező:
KISS BORBÁLA m.v.

Zene:
HORVÁTH KÁROLY m.v.

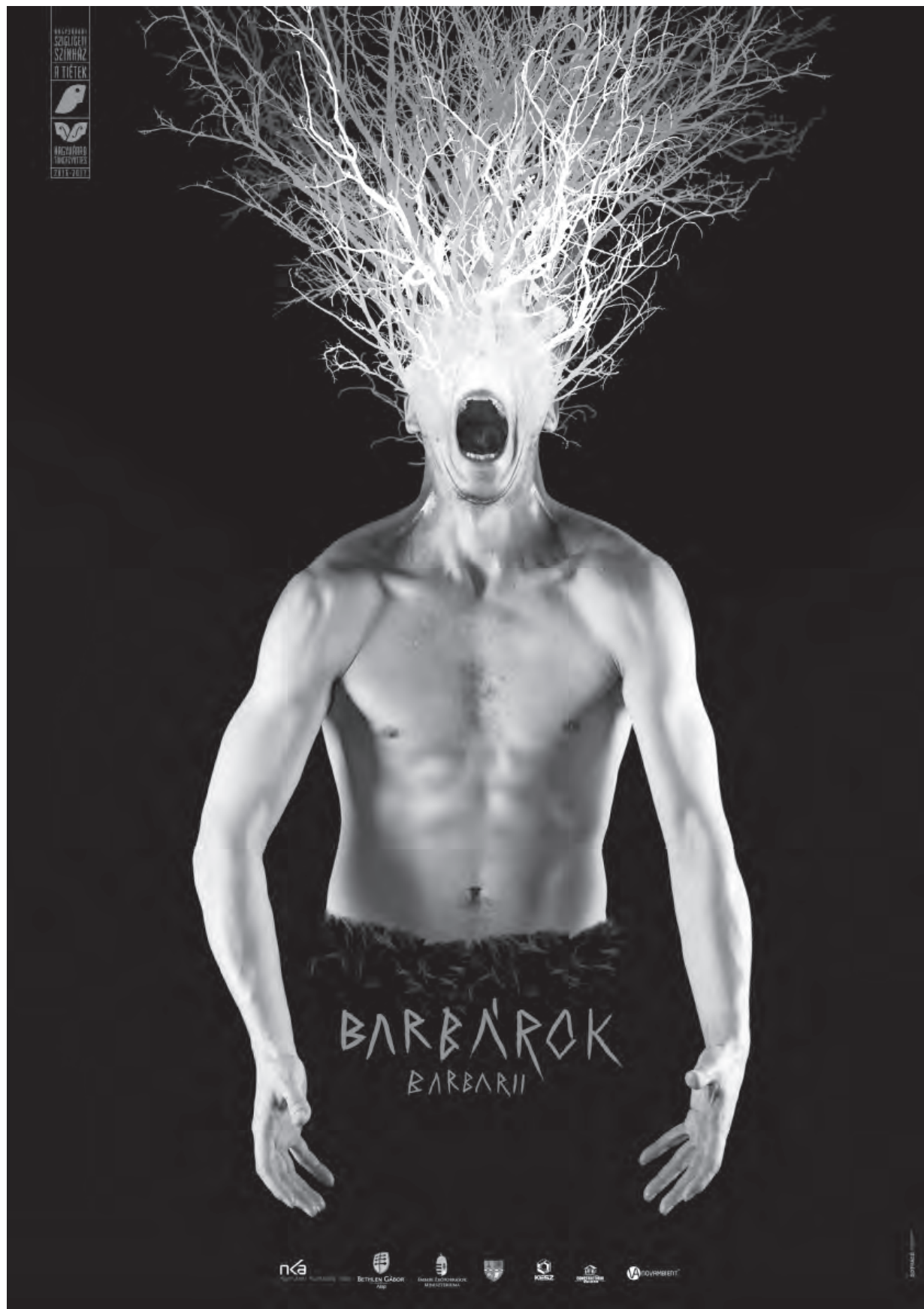
A Nagyváradi Állami Színház a Bihar Megyei Tanács által fenntartott közintézmény. A színházi pénztár nyitvatartási ideje: keddtől szombattig naponta 10-13 és 17-19 óra, vasárnap 17 és 19 óra között. Telefon: 0259/435.771, 0359/322.933
E-mail: szigliget@szigligeti.ro ; szilagyialadar@szigligeti.ro ; www.szigligeti.ro

Művészeti Igazgató:
DIMÉNY LEVENTE

Vezérgazgató:
LUCIAN SILAGHI

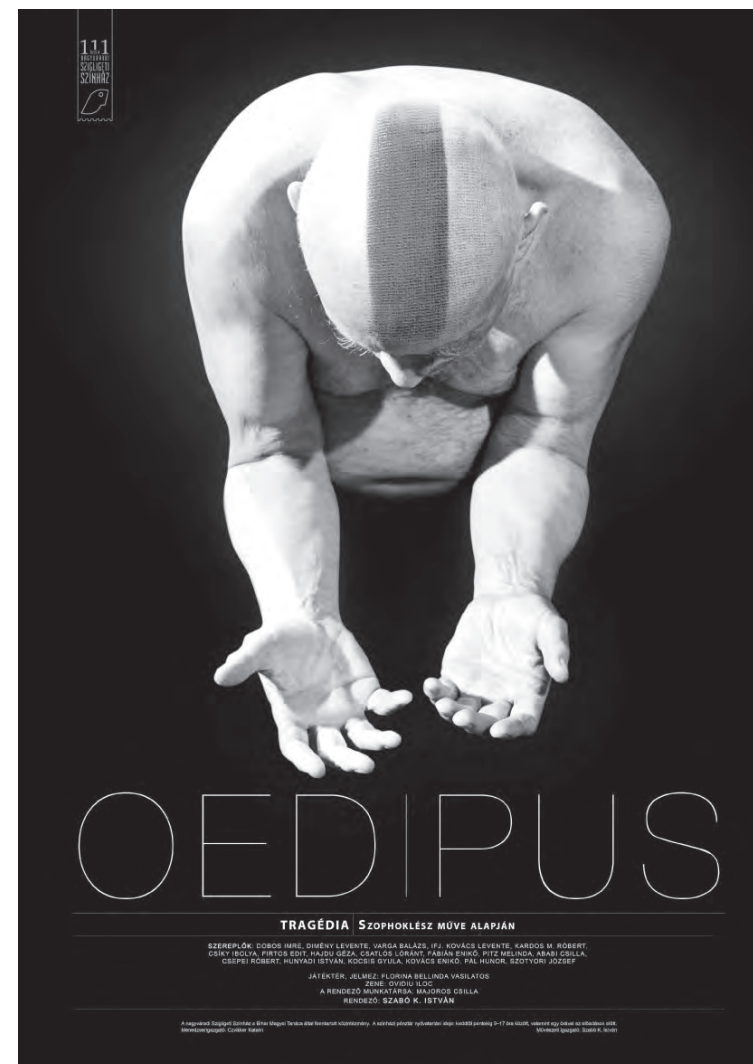
OKM

16

sza csatolásokat, de addig... Addig marad a plakát tájékoztató fölötti leglényegesebb funkciója: a *figyelemfelkeltés*.

Igen erős, meghökkenítő felütéssel indult Németh László nagyváradi intrádája a színi világban. A 2009–2010-es évadban kérték fel arra, hogy plakátolja meg a *Mauzóleumot*, Parti Nagy Lajosnak a Szabó K. István által színpadra vitt rémbohó-

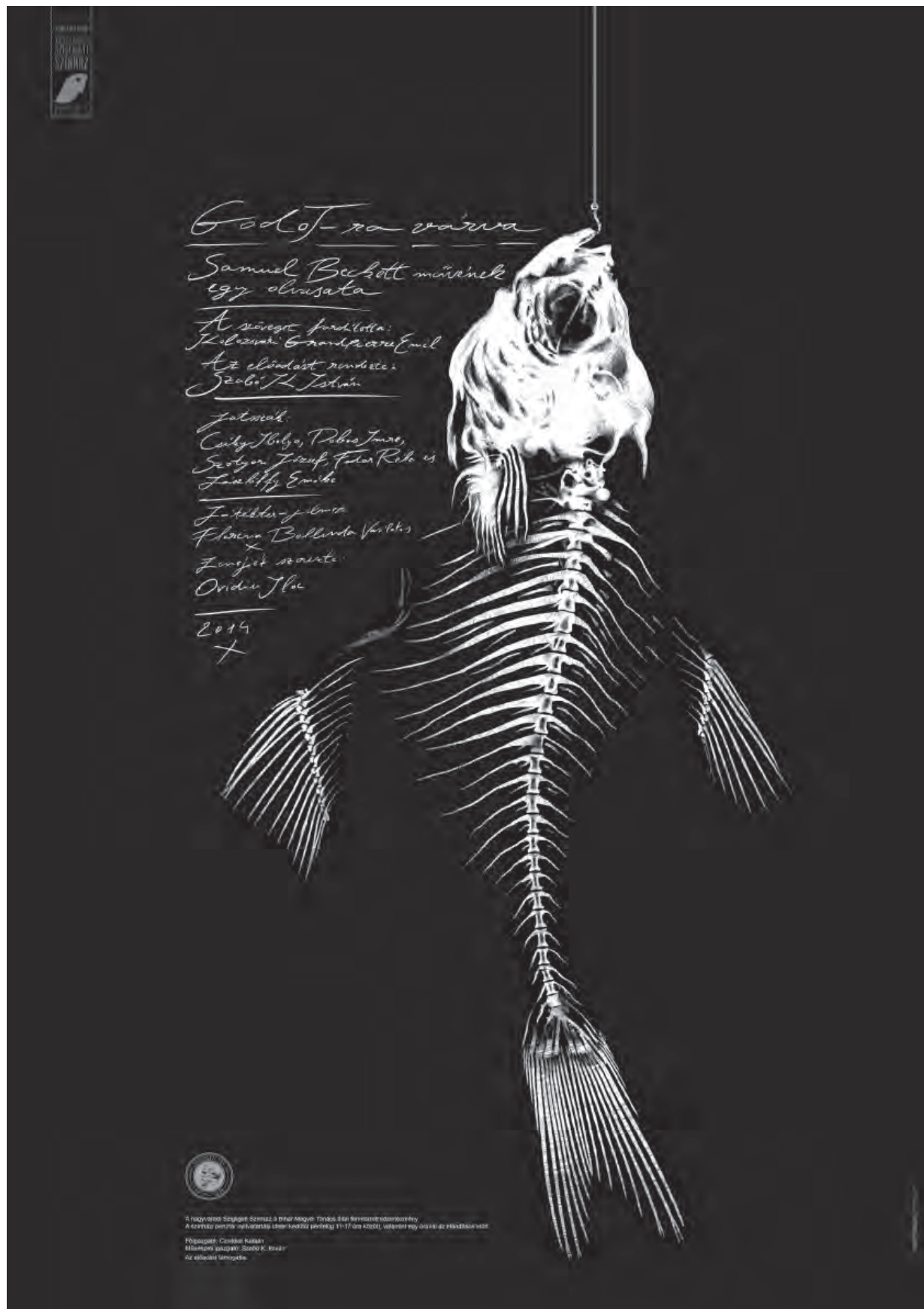
zatát. A feketéből sötétvörösbe váltó háttérű plakátfelület átlójában egyetlen rémséges figura: az iszonyattól kiguvadt szemű, baknyúl fejű, szétvetett karú, torz alak látható, görcsös

Móricz Zsigmond:
Barbárok

Oedipus, Szophoklész műve alapján, rendező Szabó K. István, 2013

végtagokkal, hatalmas, elálló fülekkel. A vaskos, fekete kontúrokkal megmódolt szörnyeteg oldalfénybe mártott testfelületeinek fehérsége kiugróan éles kontrasztot képez a háttér sötét tónusaival, az árnyékos részek szürke árnyalataival. Németh László kimeredt nyúlembere telitalálat: nem csak odarántja a tekintetet, hanem valósággal arra kényszeríti a szemlélőt, hogy járjon utána eme egyszeri lény titkainak, azaz: nézze meg az előadást! Nem véletlenül, a nemzetközi szakma is fölfigyelt rá, hiszen a 2011-ben megtartott Lahti Nemzetközi Plakátbiennálé élmezőnyébe jutott: az *18th International Lahti Poster Biennial* a Mauzóleum előadásplakátja több mint ötezer plakát közül bekerült a legjobb háromszázba.

Leegyszerűsítve a dolgokat, kéttípusú színházi plakát létezik. Az egyik valamilyen átütő kreatív ötletre épít, a másik pedig – inkább illusztratív jellegű – a spektakulum ismerős arcait, „húzóneveit” emeli előtérbe. Németh plakátművészetére hangsúlyosan az előbbi típusú megoldás a jellemző. A Szabó K. István által rendezett *Oedipus* plakátja modern, markáns, letisztult alkotás. A felülről megragadott, világítóan meztelen férfi-felsőtest torzója és a karmazsincsíkos, előrehajló tar koponya együttesének plasztikai hatása egyedülálló: a fej szinte kibukik a plakát háttérfelületének sötétjéből. Az előrenyújtott karok, a félig tárt tenyerek a tehetetlenségnek, a végzet elkerülhetetlenségének a megjelenítői. Az *Oedipus*-plakát fekete háttére, az utána sorjázó *Godot-ra várva*, illetve a *Barbárok* terjedelmes fekete felülete

egyaránt fontos elem, akár azt is mondhatnók, hogy Németh László fekete korszakának a darabjai. Valahol az USA-beli Ad Reinhardt „fekete színeiben” vélem fölfedezni a pandanjukat. Az amerikai grafikus valóban produkált olyan feketéket, melyeknek áthatolhatatlan mélysége a vászon síkja mögött húzódik. (Reinhardt „láthatatlan” festői rétegei után dőre kérdés, hogy színnek vagy nem-színnek tartjuk-e a feketét...) Németh plakátjainak esztétikai kulcsa talán éppen abban a befogadása során jelentkező ellentmondásban rejlik, ami e művek konceptuális szándéka és elemi üzenete, illetve zsigeri hatása között feszül.

Az ugyancsak László „fekete” korszakába sorolható, 2014-es *Godot-ra várva* plakátja – szintén Szabó K. rendezésében – két elemre épül. A vörös halászszinóron függőlegesen belógatott, húsától lecsupaszított halcsontváz képe első látásra sokkolja a

nézőt, s ezt a hatást fokozza a horog által szétfeszített száj s az egyedül elevennek tűnő óriási szem látványja. Az akkurátusan megmódolt halvázra már-már rátapadva jelenik meg a színhazi produkcióval kapcsolatos tudnivalók szövege. Az egyszer használatos, szálkás dőlt betűkkel írott szöveg alig olvasható tömbje inkább a plakát grafikai eleme, semmint az előadásra vonatkozó információk sora. Ez esetben a szöveg képi látványfunkciója a fontosabb. A szöveggel ellátott figurális plakátoknál a legfontosabb feladat a kép és a szöveg arányainak, egységének, stílusbeli illeszkedésének a megteremtése, oly módon, hogy mindig kiegészítsék, és sohase csökkentsék egymás hatását, függetlenül attól, hogy az illusztráció és a szöveg egymáshoz viszonyítva mellé- vagy alá-főle rendelt.

Samuel Beckett: *Godot-ra várva*, rendező Szabó K. István, 2014

Sergi Belbel: *Mobil digitális komédia*, rendező Alexandru Colpacci

39 Tadeusz Słobodzianek: *A mi osztályunk*, rendező Anca Bradu

Jó példája a számítógépes manipuláció kínálta lehetőségeknek a Móricz Zsigmond nyomán létrejött *Barbárok* plakátja éppúgy, mint az ugyancsak Parti Nagy-drámát színpadra vivő *Ibusár*, akár Slobodzianek drámája, *A mi osztályunk*, avagy a Tasnádi-Sáhy Péter írta és rendezte monodráma, az *F. E. vallo-mások* hírverője. Néha úgy tűnik, az alkotó nemcsak él, hanem vissza is él a komputergrafikai lehetőségekkel. Egyik-másik, például a lengyel dráma plakátja láttán, az emberfia biztatná a grafikuszt: ne bízson annyit a számítógépre, ő maga hadd manipuláljon bátrabban, akár saját kezűleg is... Külön kategóriába sorolhatók, akár egyedi esetként kezelhetők Németh László színes, pontosban többszínű munkái. Az Alexandru Colpacci rendezte, négy személyes *Mobil digitális komédia* mellé egy képregények modorában fogant alak kínálkozott. A képpontokkal való játék, a raszteres/pixeles bűvészkedés manipulátora itt – nem csak itt, egyebütt is – tarolhattott. A rasztergrafikus programok kínálta alkotói szabadság kimeríthetetlen. Minden lehetetlen lehetségessé válik...

Ugyan „sokszínű” munka, de időben is, felfogásban is megelőzi a többi Németh-grafikát a művész Váradra szerződése előtt, 2009-ben készült *Képzeld, beteg!* zenés-táncos pszichodráma-előadásnak a plakátja. A kőszínház tetejére termett vörös bozontú, ágyékkötős, fürdőköpenyes bohócóriás, fölötte a cirkuszi sátor vásznának csíkjával, körötte a publikumot harsányan toborzó, színes szövegfoltokkal – egyáltalán ez a túlzásfolt valami – még nem az az igazi Németh László, akiről néhány év elteltével megállapították, hogy „grafikai munkái új korszakot nyitottak a színház arculattörténetében”.

Egy esztendeje, a *HolnapUtán Fesztivál* programsorozat keretében megtartott plakátkiállításának megnyitóján a művész-társ, Ercsei Zsolt így vezette fel az eseményt: „Az egész egy fricskából indult: mondjunk ellent mindannak, amit a közönség a színházi plakátról gondol! Nem tévednénk akkor sem, ha azt mondanánk, műfajteremtő kezdeményezés volt, de az biztos: Németh László grafikai munkái új korszakot nyitottak a színház arculattörténetében. Gondolkodó és gondolkodtató plakátok ezek, amelyek híre az országot túllépve, nemzetközi fórumokra is eljutott.”

Művésziünk természetesen tovább keresi, ha úgy tetszik: válogatja a maga útját, eszközeit. A fentebb emlegetett *Képzeld,*

beteg!-plakát zsúfoltságának ellentété-ként esetenként felvállalt minimaliz-musa lenne az egyik alternatíva. (A

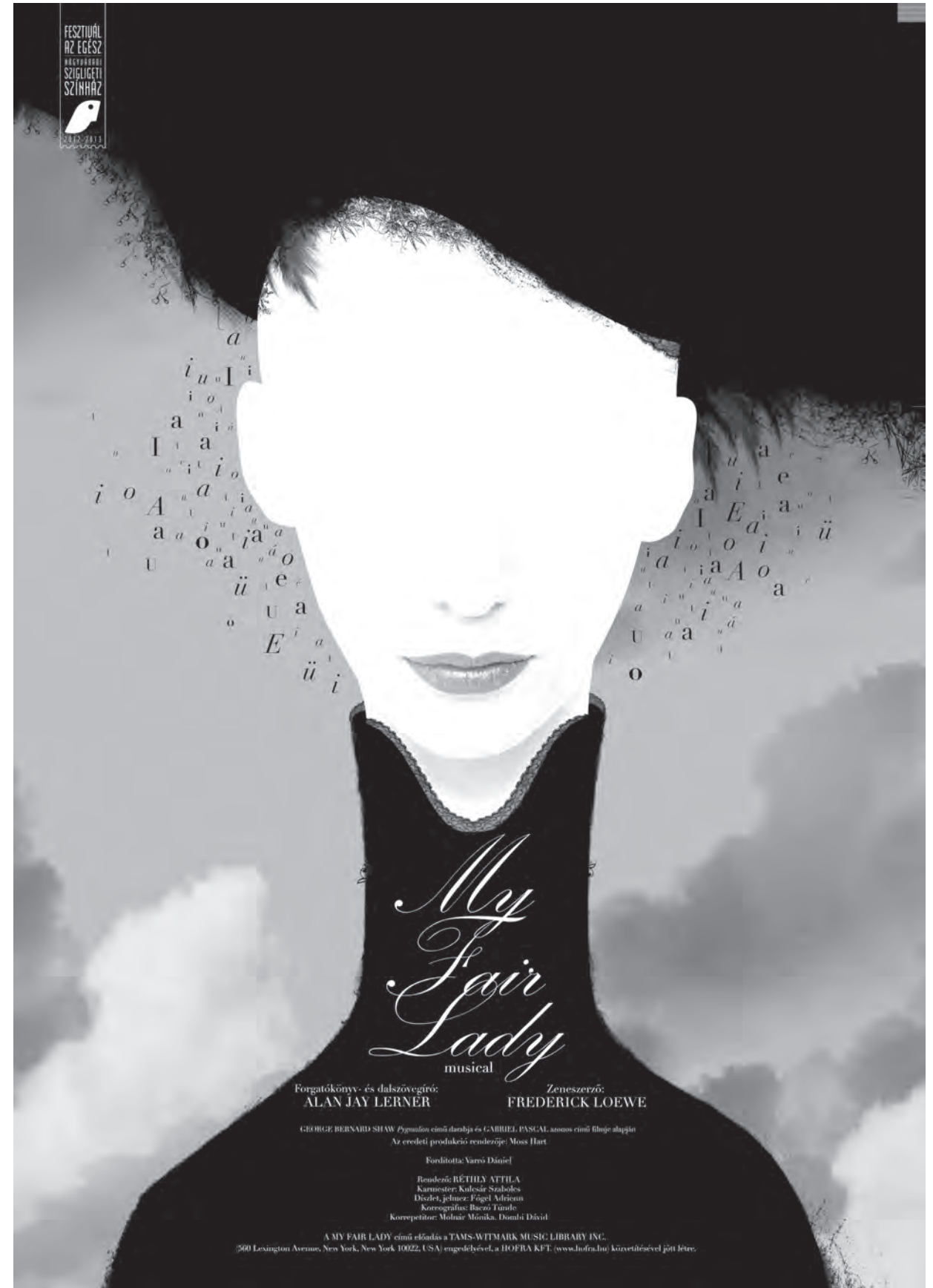

Képzeld, beteg!,
2009

A kaukázusi krétakör

40

My Fair Lady

Forgatókönyv- és dalszövegíró: ALAN JAY LERNER Zeneszerző: FREDERICK LOEWE

GEORGE BERNARD SHAW *Pymadon* című drámája és GABRIEL PASCAL azonos című filmje alapján
Az eredeti produkció rendezője: Moss Hart

Fordította: Varró Dániel

Rendező: RÉTHLY ATTILA
Karmester: Kulcsár Szabolcs
Dizéler, jelmez: Fígél Adrienn
Koreográfus: Baczó Tünde
Koreográfus: Molnár Mónika, Domlói Dávid

A MY FAIR LADY című előadás a TAMS-WITMARK MUSIC LIBRARY INC.
350 Lexington Avenue, New York, New York 10022, USA engedélyével, a HOFRA KFT. (www.hofra.hu) közvetítésével jött létre.

KÖRMÖCZI-KRIVÁN PÉTER
KAPUFA ÉS ÖNGÓL
 BARÁ SI AUTOGOL

JÁTSSZÁK: ODI
 SERESTYÉN HIRNÓR, TÖKES IMOLA,
 INDIÁN OSCAR M.V., CSABAI ZSÓLÓVÁNY,
 GAJN ADONIS, HURYVADI ISTVÁN, KISS CSABA,
 KÖCSIS GYULA, TRAMBAKAI DECELA

RENDEZŐ / REGIZOR: TARNADIKÁNYI PÉTER
 DISZLET- ÉS JELMEZTERVEZŐ
 SZCENÁRIÓ: SERESTYÉN HIRNÓR, TÖKES IMOLA
 KOREOGRÁFUS / COREOGRAF: TÖKES IMOLA
 ZENE / MUZIKA: LINDVARI OSCAR M.V.
 DISEJÓ / DESIGNER: TERNÉCZIK ANIKÓ, ZOLNÁR
 SÁNDI / STYLING: TINTA KATALIN
 FORDÍTÓ / TRANSLUCERE: NAGY ERŐSOLVA
 LEKTOR / LECTOR: LEVYNEK KATALIN

© 2012 Teatrul Regina Maria. Toate drepturile rezervate. Reproducerea sau difuzarea în orice formă este interzisă. Imaginile sunt proprietate intelectuală a Teatrului Regina Maria.

www.kapufesi.org

Kapufa és öngól

EQUUS

de PETER SHAFFER
 Traducerea: Alina Nelega
 Cu: Richard Balint, Ciprian Ciciu,
 Petre Ghimbășan, Corina Cernea,
 Suzana Macovei, Alina Leonte,
 Sebastian Lupu, Angela Tanko,
 Răzvan Vicoveanu, Pavel Sirghi,
 Mirela Lupu, Mihaela Gherdan,
 Dania Tinca, Denisa Vlad
 Regia artistică: Szabó K. István
 Decoruri: Mira János
 Costume: Vioara Bara
 Coregrafie: Mălina Andrei
 Muzica originală: Ovidiu Iloc

TEATRUL
 REGINA MARIA
 CLUJ-NAPOCA
 TRUPA IOSIF VULCAN
 STAGIUNEA 2012-2013

Director General Manager: Daniel Vulcu
 Teatrul Regina Maria este o instituție publică de cultură subvenționată de Consiliul Județean Bihor.
 Director Artistic: Victoria Balint

DATA: _____ LOCUL: _____ ORA: _____

www.teatrulreginamaria.ro